

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 123/2023 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen oppikirjojen objektiivisuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Vesa Kallion /kesk ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 123/2023 vp:

Millä keinoin hallitus aikoo varmistaa, että kouluissa annettava opetus on objektiivista ja luotettavaa ja

miten hallitus aikoo varmistaa, että opettajilla on sitä varten käytettävissä oppikirjoja, joilla tällainen opetus voidaan toteuttaa, ja ettei kouluissa käytetä opetuksessa muuta materiaalia, joka ei täytä objektiivisuuden kriteerejä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Lasten ja nuorten kasvatus, opetus ja koulutus on jatkumo, joka varhaiskasvatuksen, esi-opetuksen ja perusopetuksen kautta etenee toiselle asteelle. Kutakin vaihetta säätelevät lainsäädäntö, sekä sisältöä ja tavoitteita määrittelevät perusteasiakirjat.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja tuottamisesta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) Opetushallituksen antamana määräyksenä linjaa paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien laadintaa sekä varhaiskasvatuksen toteuttamista. Sen mukaan varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Varhaiskasvatus on uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta.

Perusopetus

Perusopetuksen järjestämistä ohjaavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta sekä opetussuunnitelman perusteet. Perusopetuslain (628/1998) mukaan perusopetuksella on sekä

kasvatus- että opetustehtävä. Opetussuunnitelman perusteista päättää Opetushallitus, ja ne sisältävät muun muassa opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti perusopetuksen arvopohjaan kuuluu, että opetus on oppilaita uskonnollisesti, katso- muksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta. Opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä paikallisesti opetussuunnitelma, joka noudattaa valtakunnallisia perusteita.

Lukio- ja ammatillinen koulutus

Lukiokoulutuksessa koulutuksen järjestäjän on opintoja järjestäessä huolehdittava koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta ja siitä, että opiskelijan edellytykset oppimäärän ja yliop- pilastutkinnon suorittamiseen eivät vaarannu. Tämä vastuu asettaa näin tiukat vaatimukset ope- tussuunnitelman sisältöjen opettamiseen. Ammatillisessa koulutuksessa koulutusaloja on useita ja siellä yhteiset tutkinnon osat muodostavat opinnot, jotka sisältyvät kaikkiin ammatillisiin pe- rustutkintoihin. Tästä johtuen oppimateriaalien määrä siellä on huomattavasti laajempi.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjä

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjillä on vastuu toiminnan järjestämisestä edellä mainittujen sää- dösten mukaisesti. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjillä, varhaiskasvatusyksiköillä, kouluilla, oppilaitoksilla ja opettajilla on vapaus valita käyttämänsä oppimateriaalit sekä opetusmenetelmät. Niillä on myös vastuu valitsemiensa materiaalien asianmukaisuudesta suhteessa opetuksen ja kas- vatuksen tavoitteisiin.

Opettajien pätevyydestä on säädetty asetuksissa, ja pätevyysvaatimukset ovat korkeat. Suomalai- nen korkeakoulutus ja opettajankoulutus sen osana on laadukasta. Opettajankoulutuksessa olen- naista on tuottaa ammattilaisia, jotka kykenevät tukemaan lapsia, oppilaita ja opiskelijoita heidän vahvuuksissaan ja tuottamaan kaikille hyvä osaaminen. Sekä opettajankoulutus että käytössä ole- vat opetussuunnitelmien sekä tutkintojen perusteet ovat poliittisesti, uskonnollisesti ja ideologi- sesti neutraaleja.

Opettajien autonomia ja vapaus valita käytettävät opetusmateriaalit

Opetuksessa käytettävät oppimisympäristöt ja työtavat ovat monipuolisia, mikä tarkoittaa myös käytettävien materiaalien monipuolisuutta. Oppimateriaalien valinta on koulun pedagoginen ky- symys. Valittujen oppimateriaalien, kuten oppikirjojen, tulee noudattaa opetussuunnitelman si- sältöä. Suomalaiset opettajat ovat korkeasti koulutettuja ja varsin autonomisia. Heidän luotetaan kykenevän valitsemaan kuhunkin tilanteeseen parhaiten soveltuvat menetelmät ja käytettävät ai- neistot.

Kaikessa oppimisessa on kyse asioiden monipuolisesta käsittelystä. Tällöin asioita tarkastellaan

ilman asenteellista, poliittista tai muuta ideologista näkökulmaa. Opittavasta asiasta ei voi eikä saa antaa yksipuolista oppikirjan kirjoittajan omista tarkoituseristä lähtevää tietoa. Mikäli näin toimitaan, ei kyse ole oppikirjasta vaan indoktrinaatiosta. Objektiivisuus on yksi tieteen tunnusmerkki, ja tästä täytyy aina pitää kiinni myös oppikirjojen osalta.

Valittavissa olevien materiaalien mahdollisuudet ovat laajat ja erilaisia oppimateriaalien tuottajia on runsaasti. Oppikirjojen ohella hyödynnettävissä on laaja sähköisten aineistojen valikoima, ja opettajat myös itse valmistavat runsaasti käyttämäänsä materiaalia. Kaupallisten kustantamojen lisäksi aineistoja tuottavat sekä maksullisina että avoimina oppimateriaaleina useat eri tahot. Opetushallitus täydentää osaltaan valikoimaa tarjoamalla oppimateriaaleja pienille kohderyhmille kuten kieliin, katsomusaineisiin, erityisopetukseen ja maahanmuuttajien koulutukseen. Materiaalit elävät ajassa ja niitä päivitetään jatkuvasti. Tiedon lisääntyessä myös aineistot uudistuvat.

Opetus ja oppiminen eivät perustu yksittäiseen oppikirjaan, eivätkä sen tarjoamaan sisältöön. Tarjolla olevia oppikirjoja tai muuta oppimateriaalia ei tarkasteta eikä osoiteta käytettäväksi valtakunnallisesti.

Helsingissä 27.10.2023

Opetusministeri Anna-Maja Henriksson

VN/28639/2023-OKM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: